

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Pe polti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejeman velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 13 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenem nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 14.

V Ljubljani, v soboto 18. januarija 1890.

Letnik XVIII.

Liberalcec — klerikalec.

Povsem ni to še tako zlo, če je človek liberalcec, t. j. dobrodušen, radodaren ali človek brez predsodkov; saj se vsi jezikoslovci strinjajo v tem, da ima ta beseda tak smisel in pomen. In ni li istina, da je dobromisleči in radodarni človek bitje, dražje od zlata? Baš obratno! Šole naše ne vzgojujejo taci značajev; ondi se ne pové, da je liberalni človek dobromisleči in radodarni človek, toda zabičuje se ondi v glavo in trobi, da liberalcec predstavlja „svobodomiselnega modrijana“, koji ima tako tesno srce, da vánj more zlasti samo on, in vést pa tako obsežno, da se more skozi peljati vz sena. Pové se ondi tudi, da je svobodomiselnik sličen divjemu mačku ali risu, ki ima v gozdu popolno svobodo ali lov ter lovi brez zapreke. No, ali je drugače?

Nastopilo je l. 1848, ž njim pa prevrat in konstitucija tudi v Slovencih. Liberalci, doslej tihi kakor ovce in golobje, dvigati so počeli svoje glave, proti svoje raztezati nad oblake in kot novošegni Peruni jeli so metati strele med obstoječi red človeške družbe. Z liberalizmom počeli so strmoglaviti in poderati, kar jim ni bilo po godu, toda nikakor ni hotel iz tega nastati boljši položaj. Svoboda tiskovna je bila proglašena, toda ta nebrzdianost je razsajala škodljivo v vrstah premnogh čitateljev. Rebelanti, uporniki, svojeglaveci in vrtoglaveci s praznim srcem in polnimi ustmi množili so se ko glive po toplem, rodovitnem dežju. Svobodna ženitev ali možitev je podajala roko bēdi in pomanjkanju, vsak fantalin brez boraka v žepu oženil se je, katero je srečal. Nastali so celi polki samih prosjakov, ki so kričali po kruhu, toda nihče ga jim ni dal. Zdaj si ga jemljó siloma.

Svobodna vest, svobodna srca, to je stoprav slavna pridobitev slavnega liberalizma! In najslabše je še to, da svobodomisleci zahajajo na versko polje in tu trosijo in sejejo mnogo ljulike. Ko bi vsaj ostali na političnem polju ter tu streljali hijene, volkove in leoparde, ne oporekali bi dosti zoper njih glupe napade, da pa ne pusté v miru najsvetejših stvari, kakor so vera, cerkev, to je ostudno. In ker so

se zbalí mnogi možje takega rogovilstva, pristopili so sami h konservativni ali katoliški stranki, ki ostane zvesta svojim načelom mirnega napredka.

Latinec je bil praktičen in v skušnjah človeškega življenja zelo premeten politik ter je rekel: „Festina lente!“ Nekaj neobičajnega tiči v teh besedah. „Festina“ pomeni v slovenščini toli, kakor „teci, hiti, požuri se“. Tedaj napredek, ne pa nazadnjaštvo, kakor si to tolmačijo liberalci. Toda ta napredek goditi se more „lente“. Kaj pa je to „lente“? To znači „počasi, oprezno, premissljeno“ Nemeč ima za to svoj starodavni rek, ki slóve: „Eile mit Weile“, ali v klasičnem prevodu: „Lederne Hosen dauern“. In istinito! Koliko časa in raznoterih priprav treba, da so ustrojene irhaste hlače! Izborni pouk za liberalce! Znana je gotovo skoro vsakemu bajka o zajcu in polžu. Oba sta ljubila napredek, zajec in polž; zajec brzo, nepremišljeno, polž počasi, polagoma, pametno, brez hrupa in ropota; in kdo je prej dospel do svojega cilja? Kaj ne, da polž? In tak zajec je — liberalcec, polž pa klerikalec. —

To je prekrasna, zanimljiva dvojica: liberalcec in klerikalec, žal, da je njun program tako različen. Da, razločka je toli, ko med zemljo in nebom, med sušo in močo, različen kakor Triglav od ljubljanskega polja. In ker smo možno preveč hvalisali liberalce, osvetlimo si klerikalce.

„Klerika“, to veste, kaj je. Klerika postala je iz grške besede „kleros“, to je srečka, delež, in to nas pa zopet spominja rodu Levija in Arona, koja nista imela zemljišč, temveč se živila ob darovih in desetini. Klerika torej ali talar in habit označuje nam duhovnika, cerkveno osebo, v obče tega, ki ima v političnih in cerkvenih zadevah poslovati na podlagi vere. To je sicer jako dobro in gotovo vrlo, toda liberalcem to ni po godu. Zatorej oni ne psujejo inče klerikalcev nego z nazadnjaki, mraňnjaki itd. ter klerike nazivljejo s prekrasno besedo „kuta“, kakor bi tičalo v kuti vse zlo, da celó črt sam.

Ali je to morda kako zlo, če zahtevajo klerikalci verske šole, potezajo se za krščansko postavodajstvo, ako hoté, da se tisek in ženitev zavrmeta v

dostojne meje, da bi obrezano in neobrezano židovstvo ne vladalo na škodo poštenim katoličanom in da se delavstvo váruje in brani zoper kapitalizem?

Kaj pa desetina in tlaka?! To menda hoté tudi imeti klerikalci? Kaj še! To gotovo še v sanjah nikomur ne pride na misel, ker vé predobro, da je to stališče vže davno premagano in da to ne ugaja več našemu veku. Liberalci to laž vedno trosijo kot resnico, da bi ljud oplasilí, odvrnili od duhovščine ter spravili pod svoj liberalni jarem. Toda godila se bode tudi v bodoče istotako liberalcem, kakor pred nekolikó leti Hansu Rongu, političnemu in cerkvenemu liberalcu v Vratislavi.

Največje veselje imel je ta človek, če je mogel udrihati in zabavljati duhovščini. Jednoč je stal na sodu, napolnjenem z oljem, in govoril zbrani množici. Sramotil je na vse strani, in liberalne fraze vsipale so se mu kar iz ust. Kar se udere prikrov, in dragi Ronge smukne v olje. Ko izkobaca iz soda in mu je olje kapalo od škrijcev, grohotali so se vsi prisotni poslušalci, kličeó: „Zdaj, Hans, zdaj bo pa že šlo, saj si maziljen!“ In liberalci so sami maziljeni gospodje, pa tudi premetene lisice. V prihodnje bo vže šlo tudi pri nas — iz blata v lužo!
Hl.

Hus v svojem in v našem času.

Husovo ime se med nami večkrat sliši in bere, zato bo marsikoga zanimalo kaj več izvedeti o njem in o njegovem delovanju, s katerim si je prislužil tako sloveče ime. Hus je češko ime in pomeni po naše gos. Tega imena jih je gotovo mnogo med Čehi, pa samo eden je zaslužil po svetu in ta je: Janez Hus. Rodil se je leta 1369. v vasi Husinec na južnem Češkem iz revnih kmečkih starišev, ki so imeli poleg Janeza še nekaj drugih otrok. Janeza so poslali v šolo v Prago. Ker je bil sin revnih starišev, šla mu je trda za živež in sam pravi, da je stradal in s petjem in strežbo pri cerkvenih opravilih skušal si potrebnih denarjev pridobiti. Učil se je pridno, napredoval pa je srednje, ker ni imel posebnih zmožnosti, zato pa tem več zaprek. Ve-

LISTEK.

Kritiška pisma.

X.

„Habeant sua fata“ — kritiki namreč. Prav se nam godí vsem onim, ki brskamo s peresom v rokavicah, ali pa kar z zavihanimi rokavi po javnih naših razmerah, ako nas vrže kakov možak, ki je močnejši od nas, na javno klop, ter nam našteje — najmanje petindvajset napak našega grešnega peresa.

V istini pri nas, bajé le začasno, kar šumi po kritiških peresih in pa po onih grešnih plečih, kamor padajo njeni osodepolni granesi.

Najnovejši kritik se je „spravil“ celó v zvonik ter pritkava kar z zvonovim kembljem, brez dvoma izvirna in plastiška slika, v zračnih višavah med nebom in zemljo svoj stereotipen: „vivos voco, scelera frango“.

Ako nas vendar ne varajo vsa pomenljiva javna znamenja na desni in na levi, poslavlja se tudi pri nas sedanja tako zvana kritiška „Sturm- und Drangperiode“, in bliža se „die kritiklose, die lustige

Zeit“, ko bodo počivale naše sedanje kritiške metle — le v vredniških listnicah — kot psevdonimno strašilo vsem onim, ki pokladajo skrivaje svoj „biti in ne biti“ na osodepolno vredniško tehtnico.

Saj je pa tudi zadnji čas, — da spoznajo sedanja kritiška peresa svoj glavni smoter: „Do, ut des“, da naj pometajo po našem slovstvenem polju le toliko, da zamoré osat in plevel, ki nikdar in nikomur ne more koristiti, da rahljajo le pretrdo brazdo, da lepše poganja, zelení, cveti in zori ondi različno seme, a da ne smejo zastaviti nikdar pregloboko, — ali celó do krvi požrtovalnega ratarja, — svojega lemeža, sicer zarujavi tudi najbolj jekleno pero v pisateljski roki.

In baš v tej zadevi smo prekoračili v poslednji kritiški dóbi za nekaj krivic svojo domišljevano si oblast, kajti vrtili smo svojo kritiško in pregosto navitrano „rajto“, da zaradi samih plev nismo videli niti jednega pšeničnega zrna.

Nič bolje od naših ubranih in neubranih mojstrov-pevcev se ni godilo ostalim našim učenjkom, ki so sicer navajeni vže „a priori“ pričeti zaradi kakovega ribniškega naglasa in malovredne slovniške Helenice pravo trojansko vojsko, dočim šiva in „para“ doma zapuščena Penelopa, ostala

naša slovenščina, noč in dan svojo na pol izvršeno obleko.

Najbolj zanimiva v tej naši klasiški dóbi je istina, da se pojavlja skoraj vsa naša učenost osobito v kritikah, in da poznamo svoje slavne možake bolje po kritikah, kakor po javnih delih. Dočim se v kritikah klestimó, da kar cunje in pleve leté, namreč prve od nas in druge od plevnatih naših proizvodov, potrebovali ne bodemo, ako bode šlo tako dalje, kmalu niti omare za svojo obleko, niti znanega robca za svoje zlate umotvore, in naši politiški in slovstveni arhivi se napolnijo samo s kritiškiimi zakladi.

Nenaravno je torej, da nemamo, akoravno smo sicer strokovnjaki, vže davno tudi zavarovalnic proti krivični kritiki. Gosp. dr. Lampe nam je vže omenil, da se bode zavaroval pri banki molčečnosti proti Balantovim sitnostim, in ako se v istini ustanovi banka molčečnosti — bodo jako cene njene „police“ in še cenejše naše police v naših knjižnicah, ker bomo polagali nánje samo lahko svojo molčečnost.

Pred kritiko so bili zavarovani doslej le gg. vredniki naših listov, ker so v nekakovi „clearing-zvezi“ z našimi kritiki in odpirati morajo zdaj temu, zdaj onemu protikritiku najlepše prostore v listu,

denja je bil vzglednega, temperameta vročega, strastnega in semtertja trdovratnega.

Verske zmožnosti in darovi so se počasi razvijali, in sam je priznal, da je bil glavni nagib njegove mladosti za duhovniški stan — dobra služba. Vendar ni zanemarjal svojih verskih dolžnosti in je še l. 1393. storil vse za odpustke potrebno: objskal je vse imenovane cerkve, molil in postil se je in je dal miloščino zadnje štiri groše, tako da je moral potem nekaj dni živeti ob suhem kruhu in vodi.

Tega leta 1393. je dosegel „baccalaureat“ (prva stopinja do doktorja) na modroslovski fakulteti, ki se je tačas imenovala prostih ved oddelek. Na bogoslovski fakulteti ni se posebno trudil in je še le po letu 1396 dobil naslov: baccalaureus formatus. Okolu leta 1400 je bil posvečen v duhovnika. Njegova stroka ni bila bogoslovje ampak modroslovje, ker je bil že l. 1396. magister (doktor) prostih ved in dve leti pozneje je bil nastavljen kot profesor prostih ved.

Med proste vede so šteli stari teh-le sedem: gramatiko, aritmetiko, geometrijo, muziko, astronomijo, dialektiko in retoriko.

Leta 1401. je bil izbran za dekana (vodjo) fakultete prostih ved in l. 1402 — 1403 za rektorja (ravnatelja) vsega učilišča. Od kar je prejel reče duhovne, je večkrat govoril po raznih cerkvah in je bil na predlog vseučilišča postavljen za stalnega pridigarja v betlehemski kapeli.

Po telesu je bil Hus suh mož, bledega obraza. Govornik je bil dober in večkrat navdušen, zraven pa hud dialektik (v učenih prepirih govornik). Vendar svojega znanja ni toliko uporabljal v hladne in jasne dokaze, kolikor v povzdigo vneme pri poslušalcih.

Svoj češki narod je ljubil, kakor drugi sinovi izmed ljudstva. Želel je svojemu ljudstvu pomagati in je mnogo premišljeval, kako bi to dosegel. Našel je mnogo zaprek in te je skušal odstraniti.

Take svoje misli in nazore je spravljaj v spise ali pridige in govore in jih je širil med ljudi. Kmalu so začeli nanj gledati in ga častiti kot posebnega moža.

Ta pozornost ljudi na Husa sama po sebi ni bila opravičena, a razumljiva, če nekoliko bolj od blizu pogledamo, katere mere se je Hus poprijel? Njegovo znanje, ki pa ni bilo posebno temeljito in izvirno, njegove akademične službe in časti so mu sicer dajale precej slovesa, vendar ga je bolj delal ljudem priljubljenega njegov govor po vsebini in po obliki. Narodnost in verska preobrazba sta bila njegova glavna predmeta.

Tukaj moramo o splošnih razmerah na Češkem v verskem in državniškem oziru izpregovoriti, kolikor je prav treba v pojasnilo.

Verske razmere na Češkem pred Husom.

Čehi so sv. vero dobili od dveh strani: od Nemcev in od Moravanov po sv. Metodu. Sv. Metod je bil delaven in goreč ter je imel dobro šolo mladih duhovnikov, katere je mogel po potrebi pošiljati in nastavljeni po raznih krajih. Brez dvoma bi bila vzrasla mogočna katoliška cerkev med Slovani, ko bi ne bili Nemci in Madjari iz gole nevoščljivosti se pobratili zoper Slované ter jim z mečem in ognjem

sami pa ščipnejo le v opombi, globoko doli pod črto, kedar zlorabi kdo njihovo vže prirojeno potpežljivost.

Tudi našemu „Psevdonimu“ se ne godi doslej preslabo, ker kaže svoje brezimne rožičke iz svojega zatišja brez izjeme na desno in levo, povsod, kjer pojó cimbele in piščalke.

Ravno zaradi sedanje kritiške dōbe zavili so se letos tudi naši gg. državni poslanci v plašč anonimnosti in molčečnosti ter preložili svoj nameravani poslaniški shod, kjer so se hotela oddajati „plus offerenti“ bodoča dela za našo Slovenijo, ki je sicer razun temeljnega zidovja — vže davnej pod streho.

S takovo najnovejšo politiko bodemo vbrali Slovenci dve prijetni struni ob jednom. Prvič ne bomo zagrenili s svojo odločnostjo nasprotnikom letošnjega kratkega predpusta, in drugič bode do Velike noči državna setev, namreč „budget“, srečno pod streho in gosp. minister Gauč se bode tedaj vže tudi privadil svojemu najnovejšemu grbu. In tako je prav! Naš narod ne živi o sami kritiki in neprestanem boju. Privoščimo mu vsaj do spomladi nekoliko oddihljeja, pozabi naj v naši spravljalnosti in brezkritiški dōbi, da je njegov položaj vže po naravi kritiški. Psevdonim.

razdejali kraljestvo in razkopali cerkvene osnove. Tega madeža si ne bodo izbrisali s svojega imena in časti.

Ko je padlo cerkveno središče Metodovo, ko je razbito moravsko kraljestvo izgubilo vso moč, začeli so Nemci bolj pritiskati na Češko, in Čehi so morali radi ali neradi pečati se ž njimi v verskih rečeh, ker niso imeli več svojih šol, kjer bi vzgajali zadržnosti duhovskega naraščaja. Nova škofija v Olomucu je bila neznatna in v Pragi so jo ustanovili še le leta 973. Ker so nemški cesarji močno se brigali za lepo češko zemljo, skušali so jo prikleniti z vsemi pripravnimi vezmi k Nemčiji in tako je prišla praška škofija pod nemškega metropolita v Mogunciji (Mainz) na Reni, kjer je ostala tako dolgo, da so jo povzdignili v nadškofijo in oprostili nemških vezi leta 1344. (Dalje sledi.)

Vladimir Solovjev o Rusiji.

(Dalje.)

S takošnimi besedami napoveduje pisatelj prihodnost. K temu je poleg kratkega pojasnenja načrta dela samega dodana pripovedka, v kateri pisatelj nekako v podobah govori o Jezusu, o splošnej cerkvi, o raznih krščanskih veroizpovedanjih in o sebi samem.

Neki stavbar, odhajajoč v daljni kraj, poklical je svoje učence in pomočnike ter jim rekel: „Veste, da sem došel sémkaj zato, da bi sezidal naše svetišče; napravil sem črtež in položil temelj. Sedaj moram oditi. Vrnem se gotovo, toda ne kmalu, in ne morem vam povedati, kdaj. Med tem pa vi zidajte dalje.“

Po njegovem odhodu so učenci nekaj časa res složno delali in napravili zid že precēj visoko, toda naposled so nekateri začeli dokazovati, da le načrta mojstrovega se je treba držati, temelj pak se lahko razvali in sezida svetišče na drugem mestu. Drugi pak so jeli toliko bolj skrbneje stražiti temelj in narejeno zidovje; toda pri tem so začeli biti lenobnejši v dozidovanju svetišča, misleč, da je dovrši mojster sam, ko nazaj pride. A takó niti jedni niti drugi niso dovršili svetišča. Samo ti, ki so stražili že sozidane dele, razvijali so pri tem mnogo truda in enerzije, dočim so ostali mislili, da zadoščuje premišljevatí o načrtu svetišča. Ti ostali prišli so naposled do tega, da so čez celi teden delali kaj drugega ter samo jeden dan v tednu mislili na načrt in svetišče.

Bil pa je jeden delavec, kateri, premišlajoč načrt svetišča, je prišel do prepričanja, da temelj je bil prav osnovan in da nikakor ne bi bilo prilično, prenašati ga ali preminjati, in da je mojster izrečno ukazal, naj ob času nenavzočnosti njegove svetišče dalje zidajo. Rekel je torej tovarišem: „Spoznajmo svojo krivdo, združimo se zopet z ónimi, katere smo nečimno zapustili; spoznajmo, da imajo prav in zaslužijo hvalo, da so zidovje ohranili v celoti. Toda pred vsem imejmo v spominu, da nam je mojster naročil svetišče dokončati po načrtu in pouku. Poprimimo se zopet vsi tega dela.“

Z raznimi občutki je bil sprejet ta opomin delavca. Jedni so ga nazivali utopista, drugi so uvidevali v njem napuh in ošabnost. Toda njemu je glas vesti razločno govoril, da nenavzoči mojster je ž njim v duhu in resnici.

Po tej pripovedki, ki je kakor pečat priložena k celemu temu „predgovoru“, sledi še veroizpoved, molitev in opomin narodom slovanskim. Veroizpoved govori, da pisatelj kot zvesti sin prave cerkve, katera cerkev ne govori po kakoršnemkoli sinodu, niti po uradnikih posvetne oblasti, niti po svojih očetih in doktorjih, priznava za najvišjega sodnika v zadevah vere onega, katerega je kot takega priznaval sv. Irenij, sv. Dionizij, sv. Atanzij, sv. Janez Krizostom, sv. Ciril itd., itd., svetega apostola Petra, kateri živi v svojih naslednikih in o katerem Kristus Gospod ni zamán rekel: „Tu es Petrus“ in: „Pasce oves meas, pasce agnos meos.“

Molitev pa se glasi:

„Nesmrtni duh svetega apostola, zastopnik Gospoda v oskrbi Njegove cerkve, ti vész najbolje, da ta cerkev potrebuje pozemeljskega telesa zato, da bi se mogla objavljati in delovati. Dvakrat dal si ji takošno telo; v grško-rimskem svetu za časov Konstantina, v rimsko-germanskem pa za časov Karola. Po teh dveh delomičnih in mimolednih vtelesenjih ta cerkev pričakuje še tretje, odločno in poslednje (vtelesenje). Ves svet je poln moči in nagibov, toda brez jasne zavesti svojega poklica trka na vrata občne zgodovine . . .“

Tu se pretrga molitev k sv. Petru ter prehaja v opomin k Slovanom:

„Kakšna je vaša beseda, o ljudje besede? Mnóžica vaša še tega ne vé, toda mogočni glasovi, pohajajoči iz vaše sredine, so že naznanili to besedo. Pred dvesto leti izrekel jo je v proroškem duhu skromni hrvatski svečenik in v naših časih ponovil jo je škof baš tega naroda že večkrat z neprispodobljeno močjo. To, kar sta za zapadne Slované govorila veliki Križanič in veliki Strossmayer, potrebuje samo jedne besede privoljenja, jednega „amen“ od strani vzhodnih Slovanov. Ta „amen“ izrekam jaz v imenu sto milijonov ruskih kristijanov v polnem in zanesljivem prepričanju, da se mi ne upró.“

„Vaša beseda, o ljudje besede, je splošna in prosta teokracija, prava sloga vseh narodov na zemlji in vseh društvenih vrst; krščanstvo v javnem življenji, politika po krščanstvu prisposobljena. Vaša beseda je svoboda zatiranim, varstvo slabim, splošna pravičnost in pravi krščanski mir.“

„Odpri jim torej,“ — (obrača in konča se molitev k svetemu Petru), — „odpri jim vrata Kristusova in naj ta vrata zgodovine odprta postanejo zánje in celi svet vrata kraljestva božjega.“

„Nikakor nočemo,“ — govori slavni poljski zgodovinar Tarnovski, po katerem smo te vrste posneli, — „pretresati vprašanja; ali mar ni nekakošnih logičnih in morda moralnih opovir v teh nadejaj in programu ruskega pisatelja? Pojmimo torej lahko in dobro, da je plemenitemu duhu in sreč ta želja po kraljestvu božjem, to mogočno koprnjenje po prerojenju sveta, neobhodno potrebno čutilo, vladajoče v duši in življenju človeka; pojmimo tudi, da je za ruski razum ta nada mikavna, kakor nobena druga na svetu. More se tudi kazati logično mogoča in ne pretežavna, da se izpolni. Česa je k temu treba? Samo jedne reči, jedne volje, jedne misli, jednega ganutja srca enega človeka! Ali mar to ima biti res nemogoče, tako težavno?“

II.

Mudili smo se dolgo pri predgovoru, kajti podaja nam po naših mislih najboljši ključ do razumljenja „ideje“, ako že ne Rusije, pa vsaj znamenitega Rusa Pretresanje dela samega pojde že urneje naprej, kajti ono ne zahteva toliko podrobnosti. Hoteč za pisateljem ponavljati vse, morali bi napisati knjigo takošno, kakoršna je njegova.

Prvi del o verskem stanju Rusije in krščanskega vshoda ima namen odpreti oči pravoslavcem gledé ničevnosti njih cerkve, pretresti njihovo vest in izpodbuditi jih k rešilnemu premišljevanju. Zadržanja se z legendo o svetem Nikolaju in svetem Kasijanu, kako sta stopivša z neba srečala kmeta, kateremu se je voz udrl v blato: Sveti Nikolaj je takoj zasuknil rokava, stopil brez pomisleka v blato in pomagal kmetu voz izvleči; sveti Kasijan pa ni hotel oblatiti si svoje suknje ter je le od daleč na to gledal. Zato se praznik jednega praznuje dvakrat v letu, drugega pa le enkrat v četirih letih, namreč vsako prestopno leto. Zapadna cerkev ravna kakor sv. Nikolaj, vshodna pa kakor sv. Kasijan. Moralni pouk je ta, da sveti Kasijan ne potrebuje, da bi postal drugačen človek: zadoščuje mu samo priznati, da njegov tovariš ima lastnosti in zasluge, kakoršnih on sam nima in namesto jeziti se na tega tovariša, sprejeti ga za spremljevalca in ž njim vkupno izprovesti ostanek pozemeljskega potovanja.

Po tej svoji trditvi in želji prihaja pisatelj k pretresanju in pobijanju verskih prepričanj in političnih aspiracij svojih rojakov. „Kaj je temelj obstanka Rusije?“ povprašuje pisatelj. In na to vprašanje Rusi odgovarjajo, da se je zapad že preživel, a v Rusiji da je moč in življenje; čemu ji je torej treba tega zapada, čemu Rima, kajti ona sama je tretji, poslednji, pravi Rim? Kot istinito predstavljenje in poslednja beseda krščanstva je „sveta Rusija!“ — Toda vsi, kolikor jih je in se med seboj razlikujejo, kateri govoré o velikej misiji Rusije, od prvih slovanofilov do Katkova, ne morejo še povedati, kaj ima Rusija storiti, da bi izpolnila to svojo misijo. A vendar je to naposled vedeti potrebno, ako se že govori o misiji, ki se naj izpolni. Naši predniki so to dobro vedeli. Vedel je Aleksej, kaj je delal, ko je spojeval k Moskvi Kijev in del Bele Rusije; hotel je izvršiti program in uresničiti národni ideal vse-Rusije. Dobro je vedel Peter, kaj je imel storiti nadaljevaje očetovo delo, ko je Rusija postala že velika država, pred vratmi Evrope

(Dalje v prilogi.)

stoječa. Treba ji je bilo oskrbeti vsa materialna in duševna sredstva delovanja, kakoršna so imele evropske države in kakoršnih Rusija še ni imela; treba jo je bilo po evropskem načinu predruščiti, civilizovati.

Toda sedanja Rusija, Rusija velika država, kaj ima ona početi s svojo močjo? Kakošen je njen cilj, njen namen, njena naloga? Nihče ne vpraša po tem, kakošna je zgodovinska misija Eskimov ali Patagoncev; toda narod tako velik in mogočen po tisočletni svoji zgodovini, s ponosom hegemonije nad narodom tega samega plemena, in s prevago v politiki celega sveta, tak narod moral bi znati, kakošna so njegova práva do te zgodovinske vloge, katero hoče igrati, kakošne nove osnove, ali ideje prinašajo? Kaj je že storil in kaj ima v blagor človeštva še storiti? Izpolnjenje té misije se vé pripada prihodnosti; toda čas bi že bil, imeti nekake pojmove o tej prihodnosti in najti v sebi živi zárod teh bodočih predznáčenj.“ (Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. januarija.

Notranje dežele.

Spravne obravnave. O predvčerajšnji seji te konferencije nam je povedala brzojavka, da so končali razpravo o pravosodju. Ta vest je velikega pomena, ker so liberalni Nemci in nekatera njihova glasila „proroškim“ duhom napovedovali, da se bodo posvetovanja ravno pri tej zadevi razbila zaradi jezikovnega vprašanja. Konferencija se je tedaj srečno rešila iz te zagate ter smemo upati, da trud Taaffejev ne bo popolnoma zastoj.

Domobrantsko ministerstvo je zaukazalo, da morajo podrejene oblasti iz seznama črnih bojnikov izertati vse arhitekta, stavbene mojstre, inženjerje in tesarje ter zanje napraviti poseben zapisek. V slučajih mobilizacije uvrstili jih bodo med tehnične vojne oddelke.

Štrajki proti izbruhni meji budimpeštanskimi delavci, ki zahtevajo, da se jim skrči dnevna delavska dōba na osem ur. V kratkem bodo sklicali velik shod ter v slučajih s 1. dnem maja uprizorili velik splošen štrajk.

Vnanje države.

Rim. Papeževa okrožnica o krščanskih dolžnostih je jako obširna ter priporoča povrnitev h krščanskim načelom, ljubezen do domovine, še bolj pa ljubezen do cerkve. Pri prepiru mej državnimi tirjavami in božjimi pravicami je treba Bogu prej nego ljudem biti pokoren. Le dober kristijan je tudi dober mešan. Cerkev državo podpira, da se postave spoštujejo, podvreči se pa ne more posebnim političnim strankam. Oni, ki hočejo vmešati cerkev v strankarske prepire, zlorabijo vero. Katoličani ne smejo biti niti boječi, niti nepremišljeni, pred vsem naj pa bodo pokorni papežu in škofom. Le oni narodi bodo postali mogočni, ki se vadijo v krščanskih krepostih. Papež hvali katoličane vseh narodov, ki ustanavljajo šole, ter konečno naglašá, da je blagor družbe odvisen od krščanskih krepostij pri hišnem ognjišču.

Bolgarija. „Nov. Vremja“ je pisala, da je Nemčija pregovorila Rusijo, naj izdá noto zoper bolgarsko posojilo. „Post“ temu odločno oporeka ter dostavlja, da je Bolgarija slej kakor prej malovažna, kakor je tudi ne briga vprašanje, kdo zoper Bolgarijo stori prvi korak. Ko bi pa Nemčija sploh v tem oziru svetovala Rusiji, opominjala bi jo, naj kolikor moč za dolgo časa odloži premembe „statusa quo“. Nemčiji se niti ne sanja, da bi pozivljala svojega iztočnega soseda, naj zoper njeno izrečno željo spravi v tir bolgarsko vprašanje.

Rusija. Iz Peterburga poročajo o novi zaroti zoper carjevo življenje. Polkovnik Vozejkov carske straže na konjih in mnogo drugih častnikov peterburške posadke so se usmrtili, ker so bili nujno sumni, da so se udeležili zarote. Vsak dan zgrabljajo in odvajajo v zapor častnike stalne vojne in mornarice, kakor tudi civilne uradnike in celó dvornike.

Francija. Minolo nedeljo so se v Franciji vršile dopolnilne volitve v zbornico. Republikanci so tri sedeže pridobili, toda pokazalo se je, da boulangistiški kandidatje niso dobili manj glasov, nego pri prvotnih volitvah, kar je posebno iznenadilo vladne kroge. Da so zmagali ljubljenci sedanje vlade, čuditi se ne more nikdo, kdor vé, kakov mojster je minister Constans v — pritiskanju na volilce. — Senat si je za predsednika zopet izbral Leroyera.

Španija. Kraljica se je zaradi novega ministerstva posvetovala z Jovellarjem in Martinezom Camposom. Oba sta ji svetovala, naj naroči Sagasti, da preosnuje dosedanji kabinet. Kraljica se še ni odločila. Včeraj je k sebi poklicala bivšega zborničnega predsednika Torená.

Italija. Listi poročajo: Crispi je zaukazal, da morajo duhovniki dan prej oblastnjam predložiti svoje propovedi. — „N. Fr. Pr.“ javlja iz Rima:

Ko je tukajšnji svēt za mestne uboge izročil novoizbranemu odseku knjige, pokazalo se je, da je znesek 200.000 lir izneverjen. Krivdo pripisujejo tajniku Baldacchiniju, ki je sleparil že od leta 1881 naprej. V tej celi dōbi niso bile knjige pregledane. Nesramna dunajska židinja se tolaži s tem, da sta bila Baldacchini in svēt za mestne uboge „klerikalna“. Človek v resnici ne vé, ali naj se huduje zoper tako bedasto zlobnost, ali pa naj pomiluje čitatelje, ki srkajo nauke iz takih židovskih listov.

Brazilijska. Začasna brazilijska vlada je s patentom, ki loči državo od cerkve, odpravila tudi vse katoliške praznike: v nadomestilo je proglasila za narodna praznika 7. dan aprila, obletnico odpovedi cesarja doma Pedra I., in 15. dan novembra kot ustanovni dan nove republike. — Mogotci v Rio-Janeiru so pričeli že muhe s topovi streljati. Prekrstili so dneve in mesece. Nedelja se bo odslej imenovala namestu „dan Gospodov“ humanidi (dan človekov), ostali dnevi pa bodo: maridi (dan soprogov), patriidi (dan očetov), filidi (dan sinov), fratridi (dan bratov), domidi (dan domovja) in matridi (materin dan). Mesece bodo imenovali: Mojzes, Homer, Aristotel, Arhimed, Cezar, apostel Pavel, Karol Veliki, Dante, Gutenberg, Shakespeare, Descartes in Friderik Veliki.

Izvirni dopisi.

Z Vinice, 15. januarija. Občina Vinica se razprostira ob bregu Kolpe ter meji ob Hrvaško. Ona je največja med vsemi občinami na Belokranjskem ter šteje občinski odbor 24 udov. Meeeca oktobra l. 1881 je bila župnijska cerkev uradno zaklenjena, ter ni bilo več dovoljeno v njej božje službe opravljati, ker je že razpadala in se rušila. Zdanji gosp. župnik Jurij König je precej po nastopu svoje službe na to delal, da bi bila cerkev, kolikor mogoče, čedna in vredna za svoj namen. To se je doseglo, ker od l. 1886 imamo prav snažno farno cerkev. Da-si je bilo troškov čez 10.000 gld. — in je župnija bolj revna, vendar ni nobeden davkoplačevalec čutil tega bremena — vse je šlo polagoma — ker je gosp. župnik sam preskrbel denar brezobrestno.

Tudi druge podružnice so po trudu g. župnika večinoma prav lepo popravljene in v prav dobrem stanju.

Kakor so bile cerkve v slabem stanju, isto tako je pešalo tudi npravno vedenje ljudstva. Po prizadevanji g. župnika se je tudi v tem oziru popolnoma premenilo, ker je zdaj v obče lep red.

V šoli je g. župnik enako vzgledno deloval, da so otroci znali gladko krščanski nauk in se povsod prav lepo vedli. Tudi sicer je vzgledno delal gospod za šolski napredek, kar je tudi višja šolska oblast pripoznala.

Občine g. župnik ni pozabil ter tudi v občinskem oboru od l. 1885 pridno deloval za občinski blagor in dosegel toliko vspehov, da jih ne bodo nikdar pozabili občinarji.

Revežem je pomagal, kolikor v njegovi moči, ker tukaj so morali nekateri ljudje plačevati 20, 25 ali blizo do 100 % — eden sto % — in vrh tega še tlako delati in razne darove nanašati, on je pa pomagal ljudem iz krempljev oderuhov, da lažje dihalo.

Res edini delavec v fari, ki broji 3000 ljudi, a vendar vse oskrbljuje, to pa vsled tega, ker zna dobro porabljeti vsak čas in ker najmanjše stvari ne odlaga, marveč vse odmah opravi.

Farovž in farovška poslopja so bila ob njegovem dohodu v jako slabem stanju. Prosil je visoki nemški viteški red podpore in tako je bilo stanje vse lepo vrejeno. Požar l. 1888 je pa vse uničil in zdaj iz razvalin zopet kaj napraviti? Potrkal je zopet in nemški viteški red je velikodušno uslišal prošnjo, da je zopet vse v lepem stanju, ne da bi bila fara le kdaj kaj v to svrhu plačala.

Ni se tedaj čuditi, da so gledé obilnih požrtvalnih zaslug č. g. župnika Jurija König-a pri občinski seji dne 13. t. m., pričujočih 23 odbornikov z veseljem soglasno izvolili za častnega občana.

Naj se nikdo ne ustraši — v slovenski občini — Nemca za častnega občana! Imenovani gospod je res Kočevce rodod, toda vešč slovenskemu jeziku in njegov prijatelj, da osramoti marsikaterega domačina. Pri volitvah je bil vedno v prvi vrsti — srčen in pogumen borilec — vselej pa na strogo versko-narodnej strani — bal se ni nikdar zamere, da-si je imel mnogo grenkih zarad tega prestajati ne od svojih farmanov, ampak od tujcev.

Med nami je živel, živi, in Bog daj, da bi toliko časa med nami živel, da bode tudi enkrat v hladni zemlji počival — pri ljudeh, za katerih časno in večno srečo deluje.

Dnevne novice.

(„Laibacher Schulzeitung.“) Nedavno smo poročali, da je g. Sima bil primoran, kakor smo izvedeli „izza kulis“, prepustiti vredništvo „glasila kranjskega učiteljskega društva“ drugim rokam, ki pa niso srečnejše pri svojem poslu od prejšnjih, kakor nam dokazuje prva številka t. l. V sestavku „Slavo-Deutsches aus der Schule und von der Strasse“ slōve zadnji stavek: „Jetzt aber, wo von der räthselhaften Influenza überall gesprochen wird, hat sich das hiesige Volk den ungewohnten Namen durch Anlehnung an eine seiner unausrottbaren Neigungen als „Infaulenza“ zurechtgelegt.“ To je jako mirno in objektivno, kakor je navada pri teh gospodih! Se zlobneje je pisan članek „Eine nachträgliche Weihnachtsbetrachtung“. Pisatelj (—r.) je menda za časa deželnega zbora nabiral smrekove storže po šentviških gozdih, da laže in ž njim „Laibacher Zeitung“. Znano je namreč, da so vsi poslanci brez izjeme glasovali za zboljšanje učiteljskih plač, in da je ravno konservativne narodne stranke zasluga, da se to vprašanje ni zopet zavleklo. In vendar je gosp. —r. ali tako nesramen, ali pa neveden, da dvema narodnima poslancema podtika sovraštvo do učiteljstva. — Da, res: „Gegen die Dummheit kämpfen die Götter vergebens.“

(Irredenta.) Tržaški mestni očetje so v svoji zadnji seji sklenili, da bodo vložili pritožbo zoper naredbo namestništva, ki prepoveduje, da ne smejo prepeljati v Rimu umrlega pesnika Guiseppa Revera. Ob enem so izvolili odbor, ki naj skrbi za spomenik irredentovecu. Upajmo, da bo vendar tržaška vlada spoznala strupenega gada.

(Shod tajuikov trgovinskih zbornic na Dunaji.) Poročali smo v včerajšnjem listu, da se je dne 15. t. m. pričelo na Dunaji posvetovanje tajnikov avstrijskih trgovinskih zbornic v trgovinskem ministerstvu. Teh posvetovanj udeležuje se tudi kranjske trgovinske zbornice tajnik, g. ces. svētNIK Murnik. Namen teh posvetovanj je jednotna založba obrtne statistike, kojo morajo trgovinske zbornice predložiti trgovinskemu ministerstvu vsakih pet let. Naša zbornica predložila je zadnjo statistiko leta 1880., sestavljeno po g. tajniku Murniku; deset let pa že torej nobene! V to svrho bode naprošeno ministerstvo za notranje zadeve, da poroča trgovinskim zbornicam o vspehu ljudskega štetja v Avstriji. Dalje se bodo posvetovali o osnovi novega zakona gledé varstva trgovinskih znamk in kako se imajo pisati zapisniki pri trgovinskih zbornicah o teh znamkah. Tem posvetovanjem predseduje dvorni svētNIK dr. vitez Brachelli iz trgovinsko-statistične pisarne.

(Č. g. Alojzij Plut), misijonar v St. Pavlu v Severni Ameriki, rodod Belokranjec, mudi se v Ljubljani, potujoč v rojstveni svoj kraj.

(Češka šola na Dunaji.) Nekateri češki roditelji v okraji Favoriten so deželnoškolskemu совету predložili prošnjo, naj bi se na mestne troške ustanovila javna češka šola. Oblast je prošnjo doposlala mestnoškolskemu совету, a ta je odgovoril, da ne pozná postavnih vzrokov za ustanovitev zahtevane šole na troške mesta.

(V Lipnici) je vsled hripe umrl davkarski uradnik g. Köck. Bil je v številu potnikov, ki so se s štajarskim vlakom vozili v Rim povodom zlate svete maše Leona XIII.

(Pri deželnej razstavi v Gradcu) bode se videl tudi jelen, ki ga je svetli cesar ustrelil ob novem letu na Štajarskem, kamor se je bil podal jedino le iz namena, da bode na razstavi tudi divjačina iz vladarjevih revirjev.

(Novi goldinarji.) Dlje časa se že govori in piše, da bodo izročeni prometu novi bankovci po goldinarji. Konečno se bode ta splošna želja vendar uresničila in izdali se bodo „popravljeni“ bankovci, koji bodo vsakemu ugajali. V poslednji dōbi namreč so bili tiskani v dunajski državni tiskarni bankovci na podstavi neke nove izumitve. Izvirni obrazec in obsežnost ostaneta ko prej, toda izvršeni so bankovci bolj vestno in všečneje; zlasti je bolj dovršen srednji medaljon, ter je cesarjeva glava izorno

izvršena. Tudi besede so čitalejšje in figuralna stran dobro zadeta; barva teh novih bankovcev je lična in bolj čista in ne zamazana ko na prvih. Papir je svetel, gladek in nema toli vlaknov ko prej. Izdani bodo pa ti bankovci že prihodnje dni. Kakor skušnja uči, trebalo bi vsak mesec nove izdaje napominanih bankovcev, kajti malokateri denar na svetu trpi toli in je tako obrabljen v neprimerno kratki dobi, kakor naši „forinti“.

(Nemški list o Nemcih na Francoskem.) Nemški mesečnik „Deutsche Rundschau“ priobčil je o pariški izložbi in Nemcih, ki so obiskali ali obiskujejo Pariz, zanimljivo črtico in sodbo, v koji zagovarja Francoze proti natolevanju nemških listov.

„Nemška žurnalistika“ — piše list — „mnogokrat krivično opisuje odnošaje na Francoskem, zlasti kedar poudarja, da se Nemcu radi tega, ker je Nemece, slaba godi v Parizu. Vsak, kdor se vede v tuji hiši spodobno, dostojno, more biti uverjen, da boče vsprejet v Parizu kar moči najljubdeje. Toda Nemci se često ne ravnaajo po tem. Francoska družba na primer se običajno v javnih prostorih pravilno vede bolj dostojno, nego je to navada v Nemcih. Nobenemu Francozu in niti ubogemu delavcu ne pride na misel, da bi pušil v železniškem vozu v prisotnosti dam ali pa nadlegoval sosede svoje s prehajanjem ali stopanjem iz voza. Klicanje v gostilni od jedne mize do druge, izpodbadanje k napitnicam ali govoričenje čez glave drugih oseb smatra se na Francoskem za nedostojnost, ki v Nemcih ne žali nikogar. Mnogi Nemci si domnevajo, da se smejo obnašati na tujem takó, kakor so navajeni doma, kričati, bljevati na tla, napivati, in če je zoper nje francosko občinstvo, nevajeno tacega kretanja in nepristojnostij, takoj je prouzročien izgred o sovraštvu zoper Nemce. Večini se lahko more reči, da je Parižan med vsemi narodi še najuljudnejši človek. Kdor ni maral pohoditi pariške izložbe radi tega, ker se je bal mržnje Parižanov proti Nemcem, škodoval si je sam. Kar se tiče pa onih, ki so ondi doživeli nemile skušnje, gotovo so tega krivi sami in zabelježijo naj si na svoj róvaš.“

(Čitalnica v Šent-Vidu nad Ljubljano) priredi besedo v društvenem domu v nedeljo dné 19. jan. 1890. Vspored: 1. Nagovor. 2. Šaljiv prizor. 3. Deklamacija. 4. „Ponesrečena glavna skušnja.“ Gluma. 5. Tombola. Mej posameznimi točkami igranje na citrah. Vstopnina: I. sedež 60 kr., II. sedež 40 kr., III. 30 kr.; prostor za stati 20 kr. Začetek ob 6. uri zvečer.

(Semenski krompir.) Ker boče vsled slabe letine skoraj gotovo v deželi nedostajalo semenskega krompirja, zato je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske naročil s Češkega take vrste krompirja, ki se po dolgoletnih izkušnjah pri nas najbolj ponaša. Ker pa boče družba naročila le toliko krompirja, za kolikor boče dobila naročil, zato odbor nujno pozivlje vse tiste, ki boče potrebovali semenskega krompirja, da se takoj zglašé. Natančna cena ni še določena, gotovo pa je, da boče za ude nižja in da boče nov cent stal okolu 4 gold. z vrečami vred, ali nad 1 gld. stari mernik. Naročila se vsprejemajo le na cele vreče po 50 klg.

(Odlikovanje češko-moravskega pisatelja.) „Mor. Orlice“ poroča, da je petrogradska akademija, razpisavši nagrado, založeno po prof. Kotljakovskem za najboljše spise iz stroke slavistike, podelila 500 rubljev na predlog poročevalca, vseučilišnega prof. Aleks. Nikolajeviča Veselovskega, brnskemu ravnatelju češke gimnazije Fr. Bartošu, in sicer za narodopisna dela Moravske, torej za knjigi „Ljud in narod“ in „Naša deca“.

(„Avstro-ogrska monarhija v besedi in podobi.“) Z najnovejšim snopičem z dne 15. t. m. je završen zvezek tega dela o Štajarski. Slik ima nad 145. V tisku je že tudi bogato ilustrovani prospekt zvezka, ki boče opisaval Koroško in Kranjsko; v štirih tednih izide prvi snopič, pri katerem sodelujejo pisatelji in umetelniki ožje naše domovine.

(Z Ogerskega.) Škof v Vesprinu, K. Hornik (menda pač baron Horning?), je ukazal, da vsak učitelj v njegovi škofiji, kedar nastopi službo, pred glavnim altarjem v dotični cerkvi opravi izpoved vere.

(Sveto pismo.) Znani zgodovinar Sasinek je te dni nastopil šestdeseto leto svojega življenja. On je jeden izmed najplodovitejših pisateljev (slovaško-) slovenskih. Med ostalim je „poslovenčil“ sveto pismo. Za izdavanje istega je dne 1. decembra umrlí dekan Ščasny povodom zlate maše svoje dne 15. aprila daroval 10.000 gld., a prelagatelju naklonil sto dukatov.

(Prvo društvo na delnice v Avstriji.) Onidan je obrtno društvo štajarsko zborovalo v Gradcu. Direktor dr. Ilwof govoril je o razvijanju delništva ter v zanimivem govoru povedal, da se je v Avstriji izmed delniških društev ustanovilo prvo v Gradcu. Tukaj so namreč leta 1795 na delnice oživotvorili društvo strelcev. Delniška društva cvetela so vzlasti pred tridesetimi leti ter leta 1873 rodila primeren sad.

(Katoliško vseučilišče v Solnogradu.) Za isto je sedaj nabranih 63.000 gld. Episkop Hais v Kraljevogradu je daroval 1000 gld.

Telegrami.

Dunaj, 17. januarija. V današnji seji pravne konferencije so vprašanje o narodnih kurijah v deželnem zboru češkem in o preosnovi deželnozbornskega volilnega reda razpravljali. Prihodnja seja jutri.

Budimpešta, 17. januarija. „Nemzet“ poroča iz Volovskega, da se je na slabo obrnilo grofu Juliju Andrassyju. Posebne nevarnosti še ni.

Turin, 18. januarija, ob polu deseti urí zvečer: Stanje se je vojvodi Aosti shujšalo. Slabost postaja vedno večja ter je zvečer vsled lastne želje sv. zakramente za umirajoče sprejel. — Danes zjutraj izvestje: Po jako nemirni noči lahki znaki boljšanja. Stanje še vedno jako nevarno.

Madrid, 18. januarija. Zbornični predsednik Alonzo Martinez je prevzel nalog, da sestavi pravno ministerstvo.

Atene, 17. januarija. Mej kraljem in ministerskim predsednikom Trikupisom so navstale razprtije.

Kajiro, 17. januarija. Kedive je na čast Stanleyju priredil obed. — V Sudanu je velika lakota. Veliko oseb je umrlo.

Stanje avstro-ogerske banke

dné 17. januarija. 1889.

(Brzojavno poročilo.)

Bankovcev v prometu		gld.	411,215.000	(-19,636.000)
Kovinski zaklad	"	241,801.000	(+ 207.000)	
Listnica	"	150,144.000	(-14,868.000)	
Lombard	"	27,297.000	(- 7,232.000)	
Davka prosta bančna rezerva	gld.	37,605.000	(+22,383.000)	

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokriše na 24 ur v min
		zrakomera v mm	toplomera po Celsiusu			
17	7. u. zjut.	743.2	-6.6	brezv.	megla	0.0
	2. u. pop.	742.6	0.5	sl. svzh.	jasno	
	9. u. zveč.	742.6	-3.6	brezv.	megla	
Srednja temperatura -3.2° za 1.1° pod normalom.						

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

18. januarija.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	98 gld.	—	kr.
Srebrna " 5% " 100 " 16 %	88	"	20
5% avstr. zlata renta, davka prosta	109	"	55
Papirna renta, davka prosta	101	"	65
Akcije avstr.-ogerske banke	934	"	—
Kreditne akcije	324	"	—
London	117	"	95
Srebro	—	"	—
Francoski napoleond.	9	"	34
Cesarski cekini	5	"	56
Nemške marke	57	"	67 1/2

Tuji.

15. januarija.

Pri **Stonu**: Klug, trgovec, iz Brna, — Walter, Ulrich in Maurizio, trgovci, z Dunaja. — Manhart, trgovec, iz Gradca. — Klinar z Bleda.

Pri **Mattou**: dr. Krisper z Dunaja. — Manheimer, Gablikowsky, trgovec in Henrik Mayer, z Dunaja. — Petsche zasebnik, iz Starega trga. — Zinauer, pek, iz Maribora. — Madulle, potovalec, iz Trsta. — Zore iz Črnega vrha. — Presburger in trgovec Herzog in Kraus, z Dunaja.

Pri **bavarskem dvoru**: Legat, uradni sluga, iz Senožeč. — Bevec, potovalec. — Malinovsky, trgovec, iz Prevalj.

IVAN MEJAČ, trgovski poslovodja, javlja v svojem in v imenu svoje hčerke vsem sorodnikom, znancem in prijateljem pretužno vest, da je Bog Vsemogočni k Sebi poklical našo iskreno ljubljeno soprogo, mater, hčer in sestro, gospo

MARIJO MEJAČ

roj. Friškovic

danes dopoldne ob polu deveti uri po kratki mučni bolezni, prevedeno s sv. zakramenti za umirajoče, v 26. letu njene dobe.

Pogreb nepozabljive rajnce boče v ponedeljek, dné 20. t. m. ob polu starih popoldne iz hiše št. 22 pred škofijo na pokopališče k sv. Kristofu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v stolni cerkvi sv. Nikolaja.

Nepozabljivo pokojnico priporočam v pobožno molitev in blag spomin.

V Ljubljani, dné 18. januarija 1890.

Nameste vsake posebne objave.

Izjava.

Podpisani **Frančišek Hočevar** iz Velikih Lašč hiš.-št. 11 izjavim, da so izmisljene moje razžaljlve izpovedbe, katere sem jaz po odvetniku dr. Storu pri sl. c. kr. okrajnem sodišču v Velikih Laščah de praes. 30. oktobra 1889, št. 962, in de praes. 10. novembra 1889, št. 1023 vložil zoper **Matije Kocuvana** obitelj — sedaj kancelist v Ribnici — in da so te izpovedbe le izvir tukaj v Velikih Laščah obstoječega kruhorobstva, osobito od strani neke tukajšnje osebe, ki me je zapeljala v to razžaljivo obrekovanje, ter izrekam, da bodem v prihodnje izogibal se takemu obrekovanju zoper Kocuvanovo obitelj.

Velike Lašče, dné 16. januarija 1890.

Frančišek Hočevar.

Stiskalnice za zeleno pičo in žir

Bluntov patent, za ohranjanje raznih pič,

sladkih in zelenih, detelje, turšice, repnih peres itd. so odlična iznajdba tekom enega leta nove dobe, Ne pozabiti ohraniti si posebno

dokazano s prakso, ter veliko koristijo kmetijstvu; **dokazano** je s tem, koliko strojev smo dosedaj prodali, kakor tudi z mnogoštevilnimi sijajnimi pričevali oblastnij in kmetijskih prvakov. komadov prodali samo v Nemčiji in Avstro-Ogerski, kar dokazuje njihovo korist in važnost.

Navodila rabe, ki jamčijo gotov vspeh, kakor tudi prospekte, ocene in spričevala gratis in franko.

PH. MAYFARTH & Comp., tovarne kmetijskih strojev,

Dunaj, II., Taborstrasse 76. (10-2)

Frankobrod ob M. in Berlin N. edini opravičieni izdelovatelj stiskalnic s samostojno in nepretrgano delujočim navrnim pritiskom, patent Blunt.

Spominjajte se ljubljanske dijaške in ljudske kuhnje pri igri in stavah, pri slovesnostih, oporokah in nepričakovanih dobitkih.

Št. 23021.

Razpis službe.

(3-1)

Pri deželnega stolnega mesta Ljubljane magistratu je popolniti službinsko mesto

druzega inženirja

z letno plačo 1000 gld. in pravico do dveh v pokojnino vštavnih 10% petletnic.

Prošnje, v katerih je dokazati usposobljenost, kakoršne treba za državno stavbinsko službovanje, je vložiti

do 20. februarija letos

pri podpisanem magistratu in sicer potom predstoječe gospodske, če se prositelj že nahaja v javni službi.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane, 17. dan januarija 1890.

Župan: Grasselli.

STENJI

za večno luč!

- 1 škatljica Gersheim-ovih . . . glđ. 2—
- 1 " Kofol-ovih . . . " —85
- Aparat: a) glaž rudeč . . . " —85
- " vijoličast . . . " —70
- (primeren za postni čas)
- glaž bel . . . " —55
- b) podlaga za stenj . . . " —10

Dobro olje 1 klg. 50 kr., katerega se bo z rabo mojih stenjev porabilo le 22 klg. v letu.

Za obilno naročbo se priporoča najudanejši

Valentin Kofol,
Kanal, Gorica.

(3)

Visokočastiti duhovščini in slavnemu občinstvu priporoča podpisani prave garantirane

čebelno-voščene sveče in zavitke.

Dalje fin rožni mēd v škatljah po 5 kilo, kilo po 50 kr., škatlja 30 kr., pošilja se po poštnem povzetju ali predplačilu. Fin mēd v satovji kilo po 60 kr. Gospodim trgovcem priporoča po ceni fin mēd v škatljah po 40 in 20 kl.

Raznovrstno (10—10)

medeno blago za Miklavža in Božič na debelo in drobno prav po ceni.

Oroslav Dolenc,
svečarija in trgovina z voskom in mēdom.

Marijacejske želodčne kapljice

posebno zdravilne pri želodčnih boleznih.

Izkušene pri pomanjkanju teka, slabosti želodca, napenjanju, kistom riganju, koliki, prehlajenju želodca, gorčici, zlatenici, gnjusni in bruhanju, glavobolu (če izvira iz želodca), krču v želodcu, zaprtju, prenapolnjenju želodca z jedili in piščami. Cena ene steklenice z navodilom rabe 40 kr., dvojne steklenice 70 kr. Osrednji raspodiljalci: Lekarnar **KAROL BRADY**, Kromeriz (Moravija).

Šutzmarke. Varstvena znamka.

Svarilo! Pristno marijacejske želodčne kapljice se mnogo ponarejajo. — V znak pristnosti mora biti vsaka steklenica v rdečem zavitku, na katerem je odtisnjena zgorajšnja varstvena znamka, poleg tega mora biti pa na vsakem navodilu rabe zaznamovano, da je bilo tiskano v tiskarni G. Guseka v Kromerizu.

(17)

Marijacejske čistilne kroglice.

Ze več let z najboljšim vspedom pri zaprtju in zapekanju rubljene kroglice se sedaj mnogo ponarejajo. Paziti je tedaj treba na zgorajšnja varstvena znamka in podpis lekarnarja C. Bradyja, Kromeriz. — Cena škatljice 20 kr., 6 škatljicam 1 glđ. — Če se denar naprej pošlje, stane 6 škatljic s prosto dopolniteljno 1 glđ. 20 kr., 12 škatljic 2 glđ. 20 kr.

Marijacejske želodčne kapljice in čistilne kroglice niso tajno sredstvo. Predpis je pri vsaki steklenici in škatljici navošen v navodilu rabe.

Marijacejske želodčne kapljice in čistilne kroglice se pristno dobivajo v Ljubljani: pri lekarnarju Piccoliju; — lekarnarju Svobodi; — v Postojni: pri lekarnarju F. Baccaricchia; — v Škofji Loki: pri lekarnarju Karotu Fabianiju; — v Radovljici: pri lekarnarju Aleks. Robjeku; — v Novem Mestu: pri lekarnarju Dominiku Riazoliju; — lekarnarju Bergmannu; — v Kamniku: pri lekarnarju J. Močniku; — v Črnomlju: pri lekarnarju Iv. Blašku.

Pošilja naročeno blago dobro spravljeno in poštnine prosto!

Visokočastiti duhovščini

priporočam se vljudno podpisani v napravo cerkvenih posod in orodja iz čistega srebra, kiškega srebra in iz medenine najnovejše oblike, kot

monstrane, kelihov, svetilnic, svečnikov

itd. itd. po najnižji ceni. Zadovoljim gotovo vsakega naročnika, bodisi da se delo prepusti mojemu ukusu, bodisi da se mi je predložil načrt.

Stare reči popravim, ter jih v ognju pozlatim in posrebrim. Na blagovoljna vprašanja rado-voljno odgovarjam. (52—3)

Teodor Slabanja,

srebrar v Gorici, ulica Morelli šte. 17.

Pošilja naročeno blago dobro spravljeno in poštnine prosto!

Sveže

pustne krofe

priporoča (6—2)

vsak dan

J. FÖDERL-ova slaščična pekarna

Lingarjeve ulice — Ljubljana.

ZABAVI IN POUKU.

ZABAVI IN POUKU.

Osem svetinj!

Najboljše ročne harmonike

z 1, 2 in 3 vrstami tipk, orhestralna harmonika z jeklenimi glasovi, in usnjati mehovi lastnega izdelka, kakor vsi godbeni instrumenti, gosli, citre, flavte, klarineti, trompete, lajne, glasbene škatljice, ustne harmonike, okarine, lajnice, ariston, lajnice za ptiče, albumi z godbo, pivni in vinski kozarci, necessairs za gospe z godbo itd.

JAN. N. TRIMMEL,

tovarna harmonik, (30—23)

Dunaj, VII., Kaiserstrasse 74.

Geniki franco in zastonj.

C. kr. priv. zavarovalnica

ASSICURAZIONI GENERALI

(Občno zavarovalno društvo v Trstu.)

(Ustanovljeno l. 1831.)

Jamstveni zaklad družbe . . . glđ. 38.369.849-10
Izza ust. je plačala družba škod za . . . 217.257.394-75
Zavarovalno stanje v oddelku za-
varovanj življenja 31. dec. 1888 . . . 110.813.920-80
Premijski listi in premije, ki se
bodo v poznejših letih pobrale v
odd. zavarovanja zoper požar . . . 23.202.774-10

Družba zavaruje:

1. na človeško življenje v vseh mogočih sestavah.
2. Zoper škode po požaru na cerkvena, graščinska in kmetska posestva, stanovanja in gospodarska poslopja in njihovo vsebino, raznovrstno blago, žetve, les in oglje na prostem, kakor tudi zoper škode vsled podiranja in spravljanja, vsled strele, plinovega razpoka in onega pri parnih kotlih.

Občinam, cerkvam, samostanom, pobožnim ustanovam in graščinam dovoljuje Assicurazioni Generali 20% odpust normalne premije.

3. Zoper škode vsled prevažanja na blago, pridelke, ladije in druga prevaževalna sredstva mej prevažanjem na morji, rekah, prekopih, jezerih in po suhem s poštnimi vrednostnimi pošiljatkami vred.
4. Zoper škode vsled razbitja zrcalnih oken in ogledal.
5. Zoper telesne nezgode na račun prve splošnje zavarovalne družbe zoper nezgode na Dunaji.

Pri zavarovalni stroki na življenje jamčijo zavarovalni pogoji zavarovancu razven drugih prednostij:

veljavnost polic v slučaju samoumora, dvoboja itd. po petletnem obstanju; nezastavljene police ne morejo ugasniti po triletnem obstanju;

pravica do obnovenja (tekem 3 mesecev) polic, ki so ugasnile zaradi neplačevanja zavarovalnin, popolnoma neodvisno od zdravja še živečega zavarovanca; omejitev ničnostih razlogov za slučaj nameravane in dokazane goljufije;

brezplačno razširjenje zavarovalne veljavnosti do zneska 15.000 glđ. za slučaj, ko bi bil zavarovanec poklican k črni vojski, in sicer po enoletnem obstanju; zavarovanje ne preneha mej vojskim službovanjem za zavarovance, ki so člani stalne vojne ali domobranstva, ter se v tem slučaju priračunavajo najnižje dopolnilne premije.

Nevojniki na suhem (uradniki vojaške pošte in hrzojava, vojaški zdravniki, vojaški živinozdravniki, vojaški lekarnarji, vojaški duhovniki, računski in intendantni uradniki) ali vojniki na suhem od feldveblja navzdol ne plačajo dopolnilnih premij, za vojskino zavarovanje do zneska 3.500 glđ., ako je policia že tri leta veljavna.

Zavarovalni oddelček na življenje je popolnoma samostojen. Ima lastno premoženje in je od drugih strok tako ločen in neodvisen, da tudi slučajna zguba pri zavarovanju zoper požar ali škode pri prevažanju ne more vplivati na to stroko.

Družba jamči za olajšave, ki se strinjajo z zdravim trgovinskim poslovanjem, tako pri odmerjanju zavarovalnin, kakor tudi pri likvidaciji škod, katere vedno točno izplačuje. (3)

Glavni zastop v Ljubljani:

C. Tagliapietra,
Gradišče št. 4.

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

Prečast. duhovščini in slavnemu p. n. občinstvu se priporočam za izdelovanje

šopkov in vencev,

katerega obrta sem se popolnoma izučila pri ranjki gospej Krašovic-ovi.

Antonija Snoj

(3—2) v Celji na Velikem trgu št. 3.

Zobolek, prašek in pasta za zobe

preč. oo. Benediktincev

opatiije Soulac (Gironde).

Dom MAGUELONNE, pripor.

Največje odlikovanje: dve zlati svetinji: Bruselj 1880, London 1884.

Iznajdeno leta 1373 po priporji Pierre Boursaud.

Vsakdanja raba zoboleka oo.

Benediktincev (po nekoliko kapljic

na vodi) ozdravi in zabrani gnjil-

lobo zob, jih obeli in utrjuje;

okrepčuje in popolno ozdravi

čelusti.

Zares močno ustrezemo našim p. n.

čitateljem, opozorujé na to starodavno

ter prekorišno iznajdbo — najboljši

in edini lek proti zobobolu.

Tvrška **SEGUIN** Bordeaux

(Francija)

100 rue Croix de Seguey 106 & 108.

Ustanovljena leta 1807.

Dobiva se v vseh lekarnah in prodajalnicah

dišav. (20)

Po kratki rabi neobhodno potrebno sredstvo za čiščenje zob.

Nova ameriška zobna glicerín-crème

(preskušena od zdravstvene oblasti)

KALODONT F. A. Sarg-ov sin in drugovi,
c. kr. dvorni zalagatelj
na DUNAJI.

Dobiva se pri vseh lekarnah in parfumerijah itd. 1 komad 35 kr. V Ljubljani pri lekarnarjih Erazmu Birschtzu, Vilj. Mayerju, Gabrielu Piccoliju, Iv. Svobodi, pl. Trnkóczyju, dalje pri C. Karingerju, Josipu Kordinu, Petru Lasniku, M. F. Suppanu, Antonu Krisperju. (52—25)

Za čiščenje in ohranjenje sveže kože.

Arnica-Glycerin-cvet, najboljši pripomoček proti trdi, razpokani in hrapavi koži, ohranja jo svežo in ozdravlja; v kositar. zavitku à 25 kr.

Glycerin-cvet, v lončih à 25 kr.

Vaseline, bel in rumen, od 10 kr. višje.

Crema-celeste, od 10 kr. naprej.

Pariški prašek za gospe, bel in rosa, najbolj sloveča in najbolj fina pudra; v

škatljicah à 40 in 50 kr.

Čistilna voda za obličje, zanesljiv pripomoček zoper pege na obrazu, žoltine,

mazulčke in kožine spuščaje, 1 stekl. 70 kr.

Dr. Fr. Lengielovo brezovo mazilo, da se koža nežno ohrani, 1 stekl. 70. kr.

Glycerin-milo in Glycerin-vijolično milo, odlikuje se po čistosti, stalni vonjavi in

najbolje vpliva na kožo; komad po 15, 25, 35, 40, kr.

Speik-milo, prav priljubljeno v ohranilo sveže in čiste kože pri gospodih, à 35 kr.

Deželna lekarna k Mariji Pomagaj

LUDOVKA GREČELA,

v Ljubljani, Mestni Trg št. 11. (7)

Kašel, hripavost, bronhij, bo-
pljuč ozdravljajo **katranove pastile**
lekarja Piccoli-ja v Ljubljani.
Škatljica 25 kr. Vnanja naročila izvr-
šujejo se z obratno pošto. (7)

Ivan Kregar,

izdelovalec cerkvenega orodja in posode
Rimska cesta št. 11, Ljubljana.

naznanja prečast. duhovščini in sl. občinstvu, da je
otvoril

pasarsko delalnico

ter se priporoča v izdelovanje najraznovrstnejšega
cerkvenega orodja, kakor:

**monštranc, ciborjev, kelihov, tabernakelj-
nov, svečnikov, lestencev (lustror) itd.,** ka-
teru obljubi izvršiti po najnovejši obliki, po poslanih
vzorcih ali lastnem načrtu pošteno, lično, trpežno in
po najnižji ceni.

Sprejemlje tudi staro orodje v popravo in pre-
novljenje, posrebuje in pozlatuje v ognju. (5)

Ilustrovani ceniki so zastoj in franco na razpolago.

SUKNO

pošilja proti gotovini ali povzetju po čudovito nizkih
cenah, in sicer:

le dobre kakovosti:

3-10 m. blaga za opravo	gld.	4-80
3-10 " " " " " " " "	boljšega	6-80
3-10 " " " " " " " "	finega	10-50
3-10 " " " " " " " "	najfinejšega	16-50
2-10 " " " " " " " "	za suknje	5-60
2-10 " " " " " " " "	finega	12-16

tovarniška zaloga sukna

E. Flusser v Brnu,

(20-20) Dominikanski trg 8.

Obrazci gratis in franco. Neugajajoče vzamem nazaj.

Andr. Druškovič

trgovina z železnino na mestnem trgu 10,
priporoča po zelo nizki ceni

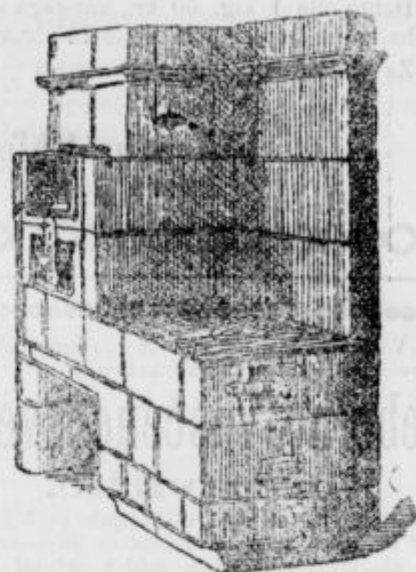
okove za okna in vrata, storje
za štokadoranje, samokolnice,
traverze in stare železniške šine
za oboke, znano najboljši kam-
niški Portland- in Roman-ce-
ment, sklejni papir (Dachpappe)
in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena

štedilna ognjišča

in njih posamezne dele.

Vodnjake za zabijati v zemljo, s ka-
terimi je mogoče v malih urah in
majhnimi stroški na pravem mestu do
vode priti; ravno tako se tudi dobivajo
vsi deli za izkopane vodnjake, železne
cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste
trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo: (3)

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna, železne in lesene
brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmirom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za
gnojenje polja.

Katoliška Tiskarna

v Ljubljani, Valvazorjev Trg št. 5

se priporoča preč. duhovščini, dru-
štvom, trgovcem, občinskim uradom
in slav. občinstvu za vsakovrstna v
tiskarsko stroko spadajoča naročila.

Vspešna sredstva za čiščenje in zboljšanje zraka v sobah.

Kadilni papir provzroči izredno prijetno in vstrajno vonjavo. 20 listov v zav. 10 kr.

Potpourri se nasiplje na oglje ali na vročo železno ploščico. Škatljica 30 kr.

Sobna dišava (parfum), razsiplje se po sobah, ima vonjavo raznovrstnih cvetic,
stekleničica 70 kr.

Esenca iz smrekovine, provzroči, ako se razsiplje po sobah, prijetno gozdno vo-
njavo. Steklenica 60 kr.

Coniferen-sprit, Bittnerjev, stekleničica 80 kr.

V porabo za parfumovanje žepnih robcev, perila in obleke imam v zalogi najfinejšo
francoske in angleške dišave v najraznovrstnejših cvetličnih vonjavah. Ste-
klenice po 50 kr., 1 gld. in 2 gld.

Vijolični prašek, provzroči raztresen mej perilo najprijetnejšo vonjavo. V zavitkih
à 15 kr.

Sachetes za parfumovanje obleke, perila, rokavic in razne oprave. v mnogih
vonjavah. Zavitek 20 kr. (7)

Deželna lekarna „pri Mariji Pomagaj“

Ludovika Grečel-a,

v Ljubljani, Mestni Trg šte. 11.

V varstvo in ohranitev ust in zobovja.

Dr. Fludova ustna voda, izvrstno sredstvo, ohranjuje zobe zdrave, ojačuje zobno
meso, zabranjuje gnilobo ter lajša bolečine; steklenica 60 kr.

Anaterinova ustna voda, po Popu, steklenica 40 kr.

Popova anaterinova ustna voda, v steklenicah po 50 kr., 1 gld. in 1 gld. 40 kr.

Salicilna ustna voda, steklenica 50 kr.

Kothe-jeva ustna voda, steklenica 35 kr.

Rössler-jeva ustna voda, steklenica 35 kr.

Paichel-jeva ustna voda, steklenica 1 gld.

Dr. Heider-jev zobni prašek, najprirodnejše, najbolj zdravo in ceno čistilo za zobe,
s katerim se ohrani zobovje do visoke starosti zdravo! Škatljica 30 kr.

Salicilni zobni prašek, škatljica 30 kr.

Zobna pasta, odontosmegma imenovana, jako priljubljeno in izvrstno čistilo za
zobe in usta, v porcelanastih škatljicah à 60 kr.

Zobna pasta Popova, à 35 kr.

Zobna pasta Suin de Boutemardova, à 38 in 70 kr.

Zobna pasta Pfeiffermannova, à 1 gld.

Zobna plomba Popova, s katero more vsakdo sam plombovati zobe. v kartonih
à 1 gld.

Odontin, izvrstno sredstvo zoper zobobol, steklenica 10 kr.

Zobne kapljice zoper najraznovrstnejši zobobol, steklenica 30 kr.

Cachu (ustne kroglice), v škatljicah po 30 kr.

Deželna lekarna „pri Mariji Pomagaj“

Ludovika Grečel-a,

v Ljubljani, Mestni Trg šte. 11. (7)

Lekarna

Trnkoczy

v Ljubljani

na Mestnem trgu poleg rotovža
priporoča

zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri vseh boleznih
krav, konj in prašičev.

Konje varuje ta štupa trganja
po črevih, bezgavk, vseh nalez-
ljivih kužnih boleznih, kašlja, pluč-
nih in vratnih boleznih ter odpravlja
vse gliste, tudi vzdržuje konje de-
bele, okrogle in iskrene. Krave
dobé mnogo dobrega mleka.

Zametek z rabilnim navodom
vred velja le 50 kr., 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, po-
maga pri pretegu žil, otekanji
kolen, kopitnih boleznih, otrpnenji
v boku, v krizi itd., otekanji nog,
mehurjih na nogah, izvinjenji, ti-
šcanji od sedla in oprave, pri su-
šici itd., s kratka pri vseh vnanjih
boleznih in hibah. — Steklenica z
rabilnim navodom vred stane le

1 gld., 5 steklenic z rabilnim navodom vred samo 4 gld.

Ta našeta zdravila se prava dobivajo samo
v lekarni Trnkoczy-jevi v Ljubljani

zraven rotovža (5)

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.